

VILIAMovi ŠIROKÉMU

Bratislava 26. septembra 1946

Milý Vilo!

Považujem za svoju povinnosť informovať Ťa, ako podpredsedu vlády i predsedu Strany, o istých zjavoch, v ktorých budeme potrebovať tak pomoc vlády ako aj Strany na Slovensku.

Hmotná a existenčná situácia štátneho úradníctva vôbec a učiteľstva zvlášť, je Ti iste dobre známa. Kedykoľvek sme o nej hovorili, zhodovali sme sa všetci, že je mizerná. My od učiteľstva žiadame opäť veľmi mnoho a môžeme povedať, že väčšina učiteľov ochotne plní všetko, čo od nich žiadame. Ale na hmotnom položení týchto ľudí sme doteraz nič alebo len veľmi málo zmenili. Ešte pred pražskými dohodami podarilo sa mi — priznám sa, všelijakými metódami — presadiť v SNR niekoľko osnov, napravných aspoň tie najkrikľavejšie krivdy, ktoré predošlý režim na učiteľoch napáchal, ale podstatné riešenie nechodí a hlavne, nieto výhľadu, že by sa takéto riešenie v dohľadnom čase uskutočnilo. Pritom je stav taký, že robotníci, remeselníci atď. si vymohli nepomerne vyššiu plácu, než má dnes učiteľ alebo aj profesor s vysokoškolským vzdelaním. Len pri vysokoškolských profesoroch sa nám podarilo výkonnosťnými príplatkami zreteľnejšie zlepšiť situáciu, no pri stredoškolských profesoroch a učiteľoch sme nič nevykonali. Dnes je stav taký — ako mi hlásia z niekoľkých strán — že sa rozmáha agitácia za započatie štrajku. Nepreceňujem tieto prejavy znepokojenia, len ťažko je argumentovať proti dôvodom, ktoré takéto nežiadúci krok podnecujú. Odborová organizácia školských pracovníkov ťažko čelí takýmto náladám. My márne budeme hovoriť, že si nárokuje a ceníme dielo duševného pracovníka, keď dávame ďalej 3.000,— korunový plat vysokoškolskému vtedy, keď dvojnásobný plat má ako-tak kvalifikovaný remeselnícky pomocník. Hoci pokles cien je znateľný, u nás nie je ešte stále taký, aby

úroveň učiteľských a štátnezamestnaneckých platov bola vyrovnaná s cenovou úrovňou. Nerád by som bol, keby nás akýkoľvek prejav nespokojnosti s touto situáciou prekvapil. Za šlendriánsku vyživovaciu a cenovú politiku nie sme síce zodpovední priamo, ale v nás sa vidí záchrana a my budeme činení zodpovední aj za to, čo narobili alebo pokazili naši partneri. Tejto situácii bude treba venovať gruntovnejšiu pozornosť. I do tých čias však, než sa zásadne budeme môcť o týchto veciach poradiť, chcem Ťa upozorniť ako námestka ministerského predsedu na niekoľko vecí.

1. Už vlani na jeseň poslali sme naše vyjadrenie *k návrhu na unifikáciu platov* Min. školstva a osvedy, ktorý sleduje zjednotenie učiteľských platov u nás a v Čechách. Ďalší osud tejto osnovy je nám neznámy. Ale je známe znepokojenie z neunifikovania platov na Slovensku.

2. MŠO má podať vláde *návrh na určenie učebného úväzku a zvýšenie odmien za nadpočetné hodiny*. I k tejto osnove sme sa už vyjadrili asi pred dvoma mesiacmi, no je nám neznáme, čo sa s ňou stalo.

3. Takisto má sa dostať pred vládu od Min. školstva a osvedy *návrh o platových doplnkoch pre štátnych učiteľov a profesorov*, o ktorom sa náš úrad vyjadril tiež asi pred mesiacom, neviem však, čo sa s vecou deje. Ostatne k tejto osnove poslal som Tebe ako aj ostatným členom (slovenským) vlády naše vyjadrenie, v ktorom žiadame, aby nijakým spôsobom vláda nepristúpila na určenie len českej a moravskej pôsobnosti tejto osnovy, ale aby osnova mala platnosť celoštátnu.

Všetkým slovenským ministrom v Prahe poslal povereník školstva 16. IX. 1946 list tohto znenia: „MŠO hodlá v najbližšom čase predložiť vláde návrh vládneho uznesenia o platových doplnkoch štátnym profesorom a učiteľom, ktorým sa majú zlepšiť platy týchto kategórií len v krajinách českých. Odôvodnenie tejto okolnosti, ako ho nachádzame v dôvodovej správe, nezodpovedá pravde, preto naše Povereníctvo vznieslo u MŠO námietky, ktoré i Vám pre informáciu prikladám. (List s pripomienkami pre MŠO sa v povereníckom archíve nezachováva.“

O to by išlo, aby tieto veci boli posúdené. I u nás je všetko ťažkopádne, ale centrálna byrokratická mašinéria je ešte ťažkopádnejšia. Myslím, že by bolo dobre uložiť našim ľuďom v MŠO urýchlene predložiť tieto veci vláde, resp. prvú vec — myslím — parlamentu.

Pritom upozorňujem, že zďaleka nebude problematika štátnezamestnaneckých, resp. učiteľských plátov vyriešená týmito opatreniami. Bude to len viditeľná snaha, že chceme čosi robiť. Bude treba myslieť aj o opatreniach s dosahom oveľa dôkladnejším.

Budem Ti i osobne zaviazaný, ak týmito vecami pohneš.

Tvoj
L. Novomeský

---

val. Pozn. Š. D.) Dovoľujem si upozorniť, že platové pomery učiteľstva na Slovensku sú také nepriaznivé, že by uskutočňovanie navrhovaného uznesenia len pre krajiny české vyvolalo najväčšie rozhorčenie. Prosím Vás, aby ste pri rokovaní o predmetnej osnove žiadali rozšírenie jej platnosti pre Slovensko.“

Za úpravu nízkych plátov pedagógov na Slovensku burcoval Novomeský po celý čas svojho pôsobenia na PŠO. (Pozri napr. list K. Šmidkemu z 15. XI. 1945.) Napriek všemožným intervenciám sa neuplatnil ani tento návrh. (Podrobnosti v liste Stránskemu 17. X.)

Niektorí školskí pracovníci, podnecovaní funkcionármi DS, pokúšali sa zorganizovať celoslovenský štrajk stredoškolských profesorov. Podarilo sa im však vyvolať iba jednodenný štrajk v Košiciach koncom septembra 1946.